

IZRAELITA KÖZLÖNY.

Hitfelekezeti érdekű hetilap.

Előfizetési feltételek:

Pesten házhozordással, vidékre postai
szétküldéssel:
Egész évre 6 frt., fél évre 3 frt.

Szerkesztői iroda:

Két sas-utca 4-ik szám, 1-ső emelet, a hova a
kéziratok és előfizetési pénzek intézendők.

Kiadói hivatal:

Egyetem-utca 4-ik szám, hova előfizetések és
reclamatiók intézendők.

Megjelenik minden pénteken egész iven.

Hirdetményekért

a 30 krnyi bélyegdíjon fölül egy félhasábos
petitsor után 3 kr. számíttatik.

Előfizetési felhívás

az

IZRAELITA KÖZLÖNY hitfelekezeti érdekű hetilapra.

Előfizetési feltételek postán küldve vagy Buda-Pesten
házhoz hordva:

Évnegyedre (okt.—decz.) . . . . . 1 ft. 50 kr.

Félévre (jul.—decz.) . . . . . 3 „ —

☛ Rendes szétküldés eszközölhetése végett az elő-
fizetések idejében beküldése kéretik. — Az előfizetési
pénzek bérmentesítve az alólírt kiadóhivatalhoz intézendők.

Az „Israelita Közlöny“ kiadóhivatala
(Pest, egyetem-utca 4. sz. a.)

Pest, szeptember 15-én.

(y.) A „Hitör“ elnöksége körlevélben fölkéri a fő-
ispánokat, hogy ez egylet által képviselt felekezetet a
központi választmányok megalakításánál figyelembe ve-
gyék, s úgy mutatja be az egyletet, mint egy külön feleke-
zet organumát, melynek feladata a magyar nyelv ter-
jesztése mellett megvédeni az orthodox zsidóságot.

A zsidók előtt föladata a „Hitörnek“: az orthodoxia
megvédése mellett terjeszteni a magyar nyelvet; keresz-
tyének előtt: a magyar nyelv terjesztése mellett védeni
az orthodoxyiát. — Már most mit higyen a világ? A fő-
ispánok bizonyára tudják, hogy ha Thun parancsolna, így
szólna a variatio: „a német cultura terjesztése mel-
lett“ s i. t.

A főispánok kétségkívül nem fogják számba venni az
„igazhitőség“gel való kérkedést sem, és ignorálni fogják
a „Hitör“ által képviselt felekezetet. Ha nem tudnák is,
hogy a kultusminiszter ő exc. tagadásba vette a magát
orthodoxnak nevező, helyesen Hitör-felekezet különálló-
ságát: tudják és tisztelik az 1867. XVII. t. cz.-et, mely
csak egy zsidóságot ismer.

Trebitsch és Farkas Albert tehát épen csak annyit
akarnak, hogy a főispánok mellőzzék a törvényt és ját-
szák ki a kultusminiszter instructioját. — Nem azt rendeli
ő exc., hogy a főispánok a meghívandóknak vallásossá-
gát, vagy épen felekezeti velleitásokat vegye tekintetbe,
hanem igenis azt, hogy vajjon kitünőleg bírja-e hitrokonai
bizalmát?

Ez utóbbi alakban, az igaz, nem szeretik a hitörök a
kérdést föltétetni. A Hitör ágensei ugyanis ronda esz-
közeikkel és féktelen izgatásaikkal fölforgatják a község
békéjét; és e tényállásról lehetetlen, hogy a főispánok
értesülve ne legyenek. Ha tehát valami hitör — természe-
tesen „orthodox“ név alatt — javaslatba hozatik, azt kell
instructioja szerint a főispánnak kérdeznie: „De hát ez
nem olyan rendbontó izgága-e mint a többi hitör? bir-
hatja-e ez községe bizalmát?“ — Az ilyen kötelességszerű
kérdésre azután nagyon rosszul is üthet ki a felelet.

Azért bizonyára okosabban tesz vala a Hitör, ha nem
figyelmezteti a maga embereire a főispánokat, így talán
észrevétlenül belopózhatnak egy-egy választmányba; ha-
nem adta volna inkább utasításul híveinek, hogy ha kér-
dik is, tagadják el, hogy — hitörök.

Pest, szeptember 13-kán.

G. J. A magyarországi zsidóság két irányának egy-
másközt folyó harca az utóbbi hét folyama alatt egy
fölötte érdekes új mozzanatot mutat fel, mely az elvek
tisztázása tekintetéből annyiban is öröndetes, minthogy a
szóban levő új mozgalom épen az ugynevezett orthodox
irány képviselői körén belül lépett napvilágra. Az „igaz-
hitűek“ táborában erkölcsi setéség kíséretében dülő
chaosba egy kis fény sugar ömledez, mely a hitörségnek
már annyiban sem lehet inyére, minthogy amant távol
minden szenvedélyeskedéstől egyedül komoly megfontolás
vezérli. Egy okmány fekszik t. i. előttünk, írva héber
nyelven és kiadva a boldogult Szofer Mózes egyik leg-
kedvesebb tanítványától (kit az agg rabbi „gödel begisz-
rod“ címre méltatott) Schág, kobersdorfi főrabbitól. Ezen
okmány kenetteljes hangban szerkesztve, a magyarországi
rabbikhoz fordul ama szándékkal, hogy a vallás nevével
újabb idő óta üzött visszaélések ellen komolyan lépve a
sorompók közé, szövetkezzenek. A vallásfelekezeti szaka-
dás setéségszülte rémjai, a „Somer hadath“ egylet nyílt
és titkos ügynökei, és az általuk már eddig is elkövetett
kárthozó eljárás aggasztják a kobersdorfi rabbit; az általa
mint a „hazugság“ (seker) képviselői bélyegezett hitörsé-
get a zsidóság sirásóinak tekinti, és felhívja hivatalársait
„aprójától nagyjáig“, hogy velük nyílt oppositóra kelje-
nek; e végre Vác városát jeleli ki mint egy előleges gyü-
lés helyét, hol komoly fellépésük célba veendő eszközei-
ről, programmjuk szoros körvonalozásáról és annak kiviteli
módjáról tanácskozzanak. — Mindenki, ki az igazság-
szeretetet tűzte ki jelszólul működése zászlójára, üdvözlendi
ezen tüneményt. Tudjuk azt, hogy ezen új irány távol
leend attól, a haladópart programját in integro aláírni,

de bizonyos, hogy ily ellenséggel szemben hitfelekezetiünk jelenkori zilált viszonyai az igazság érdekében sokkal nyugodtabban nézhetnek a rend és szerveződés áldásai elé. A kobersdorfi körirat tehát ama érdemmel bír, hogy nem átkodik nyíltan kimondani, miszerint a zsidóságon belül két felekezetet elismerni annyit tenne, mint a zsidóság létét tagadni; és ezen elv — orthodox részről nyilvánítatik. Hasonló nyilatkozatot tár elénk a Kassában megjelenő „Zsidó néplap“ is, mely különben fanatismusa által némelykor az extravagantiáig ragadtatik. Halljuk tehát, mit mond e lap szerkesztője Weisz Áron úr közlönye 6. számában „Der israelitische Kongress in Pest und die Rabbinerversammlung in Kassel“ című vezércikkben: „Ideje már — ugymond — hogy szemünket nyissuk ki, szívünkbe véssük a thal mud ama mondatát: „A mit a bal kéz tova taszít, azt vonja ismét a jobb kéz közelünkbe“, és hogy egyesülés után törekedjünk. Hogy hová vezet a szakadás és szenvedélyteljes üldözés, azt a reformatió története elég világosan bizonyítja; ennél fogva minden körülmények között szoros megfontolást, engedékenységet és egység utáni törekvést ajánlunk; mi szakadásról hallani sem akarunk, és tüzes túlbuzgalom által vezéreltetve el nem akarjuk feledni sat. sat.“ A tények ezen állásából következően, az eddigi fejlődés a következő álláspontokat bírja felmutatni: az egységet megőriző haladó pártot, melynek zászlaján e szavak tündökölnek „történelmi fejlődés és zsidó szellemi haladás“, az egység után törekvő stabilizmust, képviselve a kobersdorfi körirat és az imént idézett vezércikk szavai által; és a minden áron szakadás után sovárgó hitőrséget, ezen kárhozatos jelisével: „Ha a vélemények szétágaznak, úgy szakadás egyenlítőse ki a harcztot.“

Választási mozgalmak.

Szegszárd, szept. 10.

A tolnamegyei főispán ur által a központi választmány megalakítása végett egyehítt bizalmi férfiak és hitközségi előljárók a következő határozatot hozták:

„Tolnamegye egybegyűlt izr. bi. almi férfiai és hitközségi előljárói — önmagukat orthodox zsidóknak vallván — kinyilatkoztatják, miszerint ők az összes magyar zsidóságot orthodox, vallásilag elválaszthatlan egészet képezőnek tekintik. Minél fogva:

a) Kárhoztatják mind azon törekvéseket, melyek arra irányozták, hogy a magyar zsidóság két felekezetre, úgynevezett „*hitűek*“ és „*ujhitűek*“ re felosztassék.

b) A „*Hitör*“ című egyesület célzatait — különösen mint ezek újabb időben mindinkább kiderültek — az igazsággal s így a valódi zsidó szellemmel homlokegyenest ellenkezőknek nyilvánítják. Az ezen egyesületnek, ugylátszik, jelszóul szolgáló „*Czélök szentesítik az eszközöket*“ féle veszedelmes tan, zsidó földön nem keletkezhető gyom lévén, ettől ezentúl is távol tartandó, kell tehát, hogy már csirázáskor az igazságszeretet és jogérzet teljes erejével gyökerestől kiirtassék.

c) Minthogy egy ember sincs azon helyzetben, hogy azt, mit vallási tekintetben „*hisz*“ és ennek határait, pozitív adatokkal mint az egyes-egyedül üdvöset bebizonyíthassa, annál fogva méltányos, de a vallásbéke is csak úgy lehetséges, ha minden ember vallási meggyőződése tiszteltetik. — Vallási szokások s hitelvek eltörlése, vagy azok további fenállása fölött határozni, a congressus illetékességéhez nem tartozhatik; sőt ellenkezőleg iparkodják a községi ügyek rendezésénél oda hatni, hogy — az egésznek épségben hagyása mellett — a magát vallásos érzületében netán sértettnek érző kisebbség kívánál-

mait is, a mennyire lehet, kielégítse. Egyáltalában törekedjék teljes vallásgyakorlati szabadságot biztosítani, mi már magában minden e tekintetbeni kényszerrel lehetlenné teszi.

d) Minthogy vallás- és közoktatási miniszter ur ő nagyméltósága egybehívó levelében „az egyházi és iskolai viszonyok szervezését“ tűzi ki a congressus feladatául, s minthogy maga a m. leirat az előbbiekre nézve „alkotmányos egyházi önkormányzatot“ tesz kilátásba, az utóbbiak pedig csakis oly módon intézhetők el, ha a zsidóság igényeinek általában, kedves hazánkénak pedig különösen elég tétetik: fölöslegesnek látszik e tekintetben véleményt nyilvánítani.

Tolnamegye egybegyűlt izr. bizalmi férfiai s hitközségi előljárói vezérelvüket tehát az irás eme szavaival: **Haemeth whasalom ahéwú** „Az igazságot és a békét szeressétek“ vélik kifejezhetni. „Szeretet az igazság iránt“ Az az: *harcz, a hazugság s képmutatás ellen!* „Szeretet a béke iránt.“ Az az: *harcz minden meghasonlásra czélzó törekvés ellen, bár honnét s bár kitől eredjen is az!*“

Szegszárd, szeptember 7-én 1868.

König Károly s. k. Leopold Sándor s. k. Weisz Mór s. k. Dr. Merkler József s. k. Engel Ármán P. s. k. Löwy Mór s. k. Rosenzweig M. s. k. Kramer Ábrahám s. k. Spitzer Rudolf s. k. Deutsch Bernát s. k., orvos. Goldberger M. I. s. k. Kohn s. k., főrabbi Dunaföldváron. Lamm Bernát s. k. Grün M. s. k. Hoffman P. s. k. Lust Fülöp s. k. Naschitz Adolf s. k. Dr. Kohn Gábor s. k. Berger Simon s. k. Dr. Elbogen s. k. Bleicher Lajos s. k. Stauber Lipót s. k. Rockenstein Lipót s. k. Leopold Károly s. k. Pirniczer József s. k. Bölcsey Benő s. k. Hirsch Simon s. k. Schlesinger Lipót s. k. Freund Ármán s. k. Stauber Mór s. k. Fichtl Salamon s. k. Herrmann Károly s. k. Spitzer Lipót s. k.

Miskolcz, szept. 6.

— A miskolczi izr. haladási egyesület derék elnöke Breier Lipót ur a tegnapi szombatünnep délutánját arra használta fel, hogy a tagtársakat és mind azokat, kik a jelen válságos perczben a haladási elvekért buzognak, egy rendkívüli közgyűlésbe hívja össze a végett, hogy a congressusra vonatkozó kölcsönös eszmecsere után a fogalmak tisztáztassanak, a kételyek oszlattassanak, szóval a haladási pártnak minél több öntudatos, lelkesült barát szereztessék.

Az egyesület tagjai siettek majdnem teljes számmal a közgyűlésben részt venni, ez által is bebizonyítván, minő rendkívüli érdeklődéssel viseltetnek az összehívott egyetemes gyűlés iránt, és hogy erélyesen elhatározvák a jó ügy, a haladás eszméi győzelmeért a küzdőterre kilépni.

Az elnök megnyitó beszédjében röviden előadván az indokokat, melyek a jelen közgyűlés megtartását sürgették, és jelentést tevén arról, hogy az egyesület a kultusz-miniszter úrhoz intézett hála és bizalmi feliratát ő nméltósága nyájasan fogadta, s addig is, míg válaszolni fog, az adresse átadója, igen tisztelt Barnay Ignác ur által az egyesületnek szíves köszönetét kifejezni méltóztatott — ezek után az elnök a szót átengedte az egyesület alelnökének Dr. Popper Józsefnek, ki hosszabb előadásban a congressus jelentőségét, annak feladatait és a haladási ügy pártolói jelen teendőit jelezvén, nem mulasztotta el az úgynevezett „Hitör“ féle egyesület, ezen a józan ész és a mai kor szelleme ellen törekvő conspirációt, néhány praegnans vonásokban igazi undorító színében bemutatni akként, hogy az egyesület egyetlen egy tagja sem habozhasson, midőn arról van szó, hogy megvetéssel forduljon-e el ezen sötét célú, nemtelen irányú czimboraságtól vagy nem; a szónok figyelemmel és helyesléssel gyakori